

Ajankohtaista Kansalliskirjaston palveluissa

Erikoiskirjastojen kokous
25.11.2016

Minna-Liisa Kivinen

Kuva: Yhteistyö-karamellipaperi. Helsingin kaupungin museo. Lähde Finna.fi

Kansalliskirjaston palvelut organisaatioille

TIEDON SAANNIN, KÄYTETTÄVYYDEN JA UUELLEENKÄYTÖN EDISTÄMINEN

Ajankohtaista 2016

- Neuvottelut uusista lehtipakettisopimuksista
 - Tärkeimmät tavoitteet OpenAccess ja hinta
- Tajua -hanke avoimen tieteen julkaisemisen edistämiseksi
- Kotilava –hanke yhteistyössä TSV:n kanssa, kotimaiset tieteelliset lehdet avoimiksi
- Melindassa ja Finnassa valmisteltu erilaisia uusia mukaantulomalleja
- Siirryttiin Melindassa ja Voyager-järjestelmissä RDA-kuvailuun
- Voyager- ja Aleph –järjestelmien uusimisen valmistelu

Finnan erilaiset mukaantulomallit

Mukaantulon edellytykset

1. Organisaatiota koskevat edellytykset

- Sidos museoiden, arkistojen ja/tai kirjastojen toimintaan
- Kokoelmia hoidetaan ammattimaisesti
 - vastuu esim. tekijänoikeussopimuksista
- Kokoelmat jossain kokoelmanhallintajärjestelmässä
- Henkilöresursseja järjestelmän käyttöönottoon, ylläpitoon ja koulutukseen
 - oman kuvailuformaatin ja sisällön hallintaa
 - oman järjestelmän ja rajapintojen tietämystä
 - palvelujen tai käyttöliittymän suunnitteluosaamista
- Sitouduttava samoihin sopimusehtoihin kuin OKM:n alaiset:
 - nykyinen palvelusopimus muokattuna liitteineen, lisäksi hinnoittelun edellyttämä liite
 - palvelusopimus pitää olla allekirjoitettuna ennen kuin Finnan hallintaliittymään voi saada tunnuksia.

Mukaantulon edellytykset

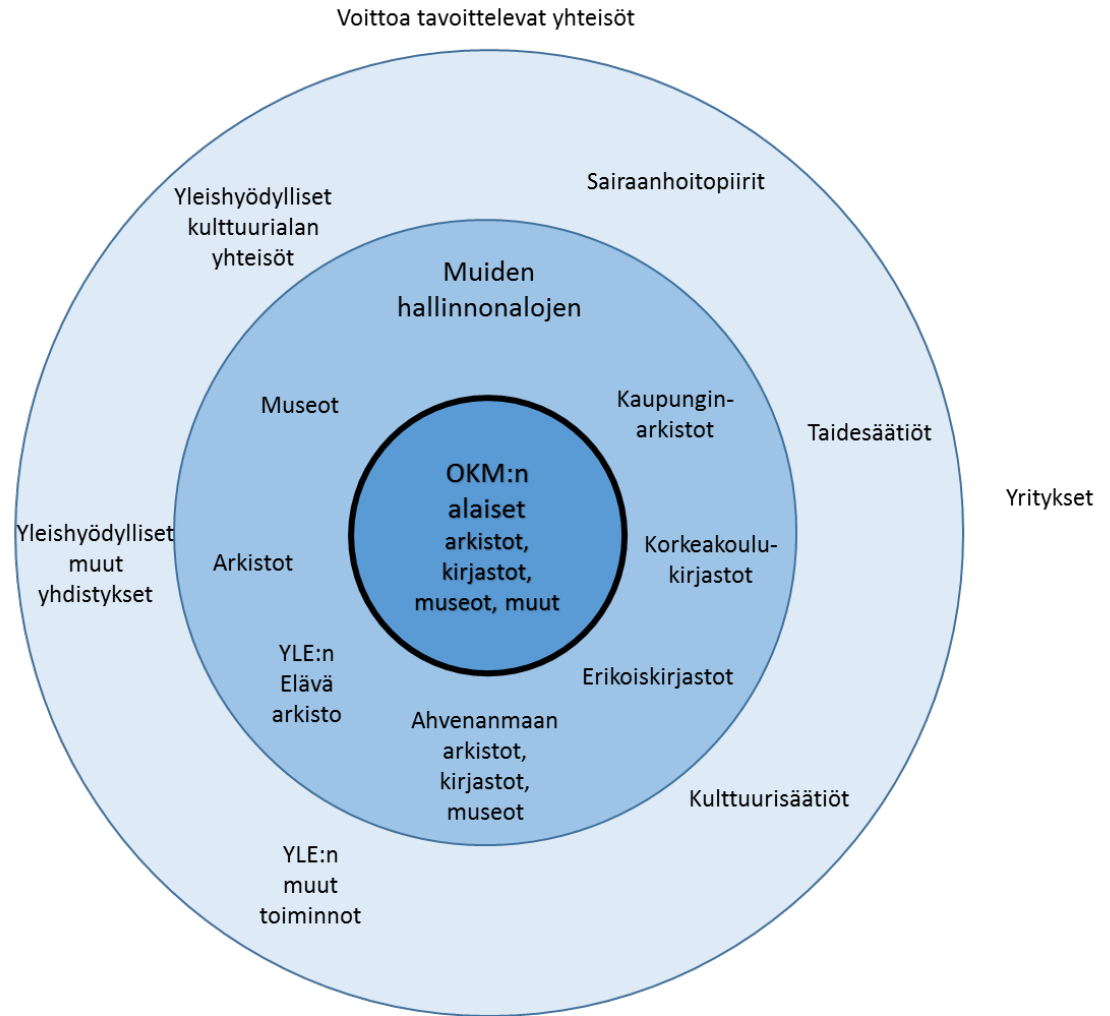
2. Aineistoja ja järjestelmiä koskevat edellytykset

- Aineisto tuo lisäarvoa Finnaan
- Metadatan on oltava avointa (CC0) tai voitava rajata ei-avoin metadata pois finna.fi:stä
- Laadukas metadata
 - arvioinnissa apuna uusi liikennevalomalli
- Oma taustajärjestelmä, jossa on OAI-PMH-haravointirajapinta

Liittymisen kehämalli

- Aikataulutuksessa organisaatioita asetetaan järjestykseen sen mukaan, miten ne sijoittuvat kehällä.

- Lähinnä ydintä olevat otetaan mukaan ensisijaisesti.

Finnan erilaiset mukaantulon mallit

"Kevyt"	"Kevyt plus"	"Pikku räätäli"	"Iso räätäli"
→Aineistot Finna.fi:hin →Mukaantulo- koulutukset →Yhteismarkkinointi	→Aineistot finna.fi:hin →Oma näkymä ja/tai toiminnallisuuksia →Mukaantulo- koulutukset →Yhteismarkkinointi	→Aineistot finna.fi:hin →Oma näkymä ja toiminnallisuuksia →Mukaantulo- koulutukset →Markkinointi- materiaalia	→Aineistot finna.fi:hin →Oma näkymä ja toiminnallisuuksia →Mukaantulo- koulutukset →Markkinointi- materiaalia
Lähtökohta: standardien mukaiset rajapinnat, metadata ja aineistot, ei erityistarpeita Yksi tietolähde Vähän palvelintilaa vievä aineisto*	Lähtökohta: standardien mukaiset rajapinnat, metadata ja aineistot, ei erityistarpeita Useampi tietolähde Maltillisesti palvelintilaa vievä aineisto*	Lähtökohta: aineistojen haravointi, asiakastoiminnallisuus det ja/tai metadata edellyttävät pienää räätälöintiä Useampi tietolähde Suurehko aineisto*	Lähtökohta: aineistojen haravointi, asiakastoiminnallisuus det ja/tai metadata edellyttävät merkittävää räätälöintiä Useampi tietolähde Suurehko vaativa aineisto*

Mukaantulomallin tilanne 11/2016

- Taustaselvityksiä tehty 2015
- 2015–2016 esitys mukaantulomallista ja hinnoittelumallista
 - Yhteistyössä organisaatioiden kanssa
 - Ehdotus mallista lähetetty OKM:lle 4/2016 → käsittely 2017
- Syksyllä 2016
 - 4 testiorganisaatiota: MPKK, Eduskunnan kirjasto, Tilastokirjasto, Yle
 - Määräaikaisella sopimuksella ja KVP:n yleisellä hinnastolla eteenpäin
- Kevät 2017
 - Mallin päivittäminen kommenttien ja kokemusten perusteella
 - Uusia organisaatioita mukaa vasta, kun malli on hyväksytty

Melindan erilaiset mukaantulomallit

Kansallinen metatietovaranto Melinda

Erilaiset mukaantulon mallit

	"Kevyt"	"Pikku räätäli"	"Iso räätäli" (perinteinen)
Liittymismalli	Mukaan uusilla aineistoilla; paikalliskannan aineistoa ei siirretä liittymisen yhteydessä Melindaan	Mukaan rajatulla aineistolla; paikalliskannasta siirretään vain osakohteetonta aineistoa tai helposti rajattavia kokoelmia liittymisen yhteydessä Melindaan	Mukaan laajalla aineistolla; paikalliskannasta siirretään myös osakohteellista aineistoa (koko kanta) liittymisen yhteydessä Melindaan
			
Optio:			Suositeltavin
Mallista toiseen siirtyminen myöhemmin			

Kansallinen metatietovaranto Melinda

Erilaiset mukaantulon mallit

	"Kevyt"	"Pikku räätäli"	"Iso räätäli" (perinteinen)
Hyödyt	Nopeasti mukaan Melinda-kuvailuyhteisöön: -uudet aineistot -Melindasta haku, muokkaus ja päivitys takaisin Melindaan	Mukaan Melinda-kuvailuyhteisöön: -uudet aineistot -Melindasta haku, muokkaus ja päivitys takaisin Melindaan	Täysin mukaan Melinda- kuvailuyhteisöön, oma tietokanta tulee siivottua (laatu), kirjaston aineistot mukaan metatietovarantoon -> kansallinen näkyvyys, replikoinnin täysi hyödyntäminen
Haitat	Replikoinnin hyödyntäminen rajallista, oman tietokannan siivous liittymisen yhteydessä jää pois (laatu), kirjaston vanhat aineistot eivät kasvata metatietovarantoa	Replikoinnin hyödyntäminen rajallista, suuri osa omasta tietokannasta voi jäädä siivoamatta (laatu), kirjaston aineistot eivät kasvata laajasti metatietovarantoa -> kansallinen näkyvyys ei paras mahdollinen	Oman tietokannan siivoaminen vie resursseja (huom! massakorjaimet auttavat), isojen aineistojen siirto Melindaan vie aikansa

Tieteellisten kirjastojen taustajärjestelmien uusiminen

Taustajärjestelmien uusiminen

Uusittavat järjestelmäalustat

Voyager-järjestelmä

Linnea2
konsortio
Yliopistot,
erikoiskirjastoja

Melinda
metatieto-
varanto

Aleph-järjestelmä

AMKIT –
konsortio
Ammattikor-
keakoulut

Asteri –
auktori-teetti-
tietokanta

Säilyvät ja integroitavat järjestelmäalustat

Julkaisu-
arkistot

Korkeakoulujen
ja kirjastojen
paikalliset
järjestelmät

Finna -
asiakasliittymä

VuFind avoin
lähdekoodi

Finto -
ontologia

Skosmos avoin
lähdekoodi

Yhteistyö korkeakoulukirjastojen kanssa

- Kaikki Voyageria käyttävät kirjastot ovat ilmoittautuneet yhteiseen kilpailutukseen, jossa haetaan uutta järjestelmää kirjaston henkilökunnan toimintoihin
- Hankintayhteistyösopimuksessa sovitaan eri osapuolien vastuista
 - Aalto-yliopisto kilpailutuksesta vastaavana organisaationa
 - Projektipäällikkö Kansalliskirjastosta
 - Organisoituminen valmisteluun:
 - Ohjausryhmä
 - Projektiryhmä

Projektiorganisaatio

Ohjausryhmä

- Linjaa yhteishankinnan rajaukset
- Hyväksyy hankinnan kohteen ja hankinta-asiakirjat
- Varmistaa kilpailutuksen mukanaolijat ja hyväksyy kilpailutuksen käynnistämisen

Projektiryhmä

- Vastaa projektin hallinnasta
- Tuottaa hankinnan kohteen määrittelyn: hankintamalli, vaatimusmäärittely, valintakriteerit

Jäsenet: 2 jäsentä yliopistokirjastoista, 2 jäsentä ammattikorkeakoulukirjastoista, 1 jäsen erikoiskirjastoista, 1 jäsentä Kansalliskirjastosta, 1 jäsen projektipäällikön organisaatiosta, 1 jäsen kilpailutuksesta vastaavasta organisaatiosta,

Ohjausryhmässä lisäksi 1 edustaja korkeakoulujen IT-johdosta (Fucio).

Projektiryhmässä lisäksi 1 hankinta-asiantuntija

Projektipäällikkö toimii ohjausryhmässä esittelijänä ja projektiryhmän vetäjänä

Yhteishankinnan vaiheet ja aikataulu

- Hankintayhteistyösopimus ja organisoituminen valmisteluun loka - marras 2016
- Hankinta-asiakirjojen ja määrittelyjen laatiminen sekä vuoropuhelut toimittajien kanssa marras 2016 – huhti 2017
- Hankinta-asiakirjojen hyväksyminen huhti 2017

Lopullinen sitoutuminen yhteishankintaan ennen hankintailmoituksen julkaisemista

- Hankintailmoituksen julkaiseminen touko 2017
- Kilpailutus, päätökset ja sopimukset 2017
- Käyttöönotot 2018 - 2019

Hankinnan jälkeinen yhteistyö

- Järjestelmän käyttöönotto
 - Käyttöönottojen vaiheistaminen
 - Koulutukset ja ohjemateriaalit
 - Järjestelmän hyväksymistarkastukset ja mahdolliset neuvottelut järjestelmätoimittajan kanssa
- Järjestelmän käyttäminen ja ylläpito
 - Kansallinen käyttötuki sitä tarvitseville kirjastoille
 - Ohjeet ja kouluttaminen
 - Vaikuttaminen järjestelmän kehitystyöhön – käyttäjäfoorumit yms.

Kiitos!

minna-liisa.kivinen@helsinki.fi